

Διάλεξη 1^η

Κυριάκος Κυριαζόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Νομικής ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα ενότητας

1. Περιγραφή του ρόλου του ειδικού εισηγητή του ΟΗΕ για τη θρησκευτική ελευθερία
2. Η διακήρυξη της ΓΣ του ΟΗΕ του 1981 για την απόλεια όλων των μορφών μισαλλοδοξίας και διακρίσεων που βασίζονται στη θρησκεία ή κοσμοθεωρία

Σκοποί ενότητας

1. Περιγραφή των αρμοδιοτήτων του ειδικού εισηγητή του ΟΗΕ
2. Ανάλυση της καθοδηγητικής εντολής του ειδικού εισηγητή του ΟΗΕ
3. Η διακήρυξη του 1981 ως βάση των διεθνών προτύπων για τη θρησκευτική ελευθερία

Ο ειδικός εισηγητής του ΟΗΕ

- Η θέση του ειδικού εισηγητή του ΟΗΕ για τη θρησκευτική ελευθερία (special rapporteur for religious freedom) θεσμοθετήθηκε το 1986. Αρχικά ονομαζόταν ειδικός εισηγητής για τη θρησκευτική μισαλλοδοξία (special rapporteur for religious freedom).
- Τα δύο κύρια καθήκοντα της εντολής του είναι:
 1. Η λήψη και εξέταση καταγγελιών από άτομα ή ομάδες ατόμων (ΜΚΟ) εναντίον οποιασδήποτε χώρας του κόσμου που (αφού προηγουμένως τα κράτη εκφέρουν τη δική τους άποψη) περιλαμβάνονται στην ετήσια έκθεση του ειδικού εισηγητή με προτάσεις/συστάσεις/παρατηρήσεις. Η ανάληψη πρωτοβουλιών για την προαγωγή θρησκευτικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
 2. Η πραγματοποίηση επισκέψεων, διάρκειας μιας εβδομάδας, για τη μελέτη της κατάστασης των θρησκευτικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με βάση το σύνταγμα / τις διεθνείς συμβάσεις/ νόμους / δικαστικές αποφάσεις/ εφαρμοζόμενες πολιτικές και πρακτικές της κάθε χώρας.

Επισκέψεις ειδικών εισηγητών

1. Νοέμβριος 1994: Κίνα
2. Ιούνιος 1995: Πακιστάν
3. Δεκέμβριος 1995: Ιράν
4. Σεπτέμβριος 1996: Σουδάν
5. Ιούνιος 1996: Ελλάδα
6. Δεκέμβριος 1996: Ινδία
7. Φεβρουάριος 1997: Αυστραλία
8. Σεπτέμβριος 1997: Γερμανία
9. Φεβρουάριος 1998: ΗΠΑ
10. Οκτώβριος 1998: Βιετνάμ
11. Δεκέμβριος 1999: Τουρκία
12. Μάιος 2000: Μπαγκλαντές

Επισκέψεις ειδικών εισηγητών (2)

13. Απρίλιος 2001: Αργεντινή
14. Σεπτέμβριος 2002: Αλγερία
15. Σεπτέμβριος 2003: Γεωργία
16. Σεπτέμβριος 2003: Ρουμανία
17. Μάρτιος 2005: Νιγηρία
18. Μάιος 2005: Σρι Λάνκα
19. Σεπτέμβριος 2005: Γαλλία
20. Φεβρουάριος – Μάρτιος 2006: Αζερμπαϊτζάν
21. Αύγουστος 2006: Μαλβίδες
22. Φεβρουάριος 2007: Τατζικιστάν
23. Ιούνιος 2007: Ηνωμένο Βασίλειο
24. Νοέμβριος 2007: Αγκόλα
25. Ιανουάριος 2008: Ισραήλ και Παλαιστινιακή αρχή

Επισκέψεις ειδικών εισηγητών (3)

26. Μάρτιος 2008: Ινδία
27. Σεπτέμβριος 2008: Τουρκμενιστάν
28. Απρίλιος 2009: FYROM
29. Απρίλιος – Μάιος 2009: Σερβία και Κόσσοβο
30. Νοέμβριος 2009: Λ.Δ. του Λάος
31. Μάρτιος 2011: Παραγουάη
32. Σεπτέμβριος 2011: Μολδαβία
33. Μάρτιος – Απρίλιος 2012: Κύπρος
34. Ιούνιος – Ιούλιος 2013: Σιέρα Λεόνε
35. Σεπτέμβριος 2013: Ιορδανία
36. Μάρτιος – Απρίλιος 2014: Καζακστάν
37. Ιούλιος 2014: Βιετνάμ

Νομικό πλαίσιο της εντολής του ειδικού εισηγητή

- Στα πλαίσια του μαθήματος θα εξεταστούν ορισμένες εκθέσεις από τις επισκέψεις αυτές, κατά προτίμηση σε ευρωπαϊκές χώρες.
- Ο ειδικός εισηγητής έχει ένα νομικό πλαίσιο της εντολής. Το νομικό πλαίσιο προσδιορίζεται από τις διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις διεθνείς διακηρύξεις.
- Η «Διακήρυξη για την απάλειψη όλων των μορφών μισαλλοδοξίας και διακρίσεων που βασίζονται στη θρησκεία και την κοσμοθεωρία» της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ του 1981 αποτελεί το βασικό πυλώνα του νομικού πλαισίου της εντολής του ειδικού εισηγητή και καθορίζει εν γένει τα διεθνή πρότυπα για την θρησκευτική ελευθερία.
- Αν μια χώρα δεν έχει κυρώσει κάποια διεθνή σύμβαση τότε, για την επίσκεψη του ειδικού εισηγητή, μέτρο αξιολόγησης των θρησκευτικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι η διακήρυξη του 1981.

Η «Διακήρυξη για την απόλειψη όλων των μορφών μισαλλοδοξίας και διακρίσεων που βασίζονται στη θρησκεία και την κοσμοθεωρία» της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ του 1981

Προίμιο

Η Γ.Σ. του ΟΗΕ θεωρώντας ότι :

- μία από τις βασικές αρχές του χάρτη των Ηνωμένων Εθνών είναι αυτή της αξιοπρέπειας και της ισότητας που είναι εγγενείς σε όλα τα ανθρώπινα όντα και όλα τα κράτη – μέλη έχουν δεσμευθεί να αναλαμβάνουν κοινή και ξεχωριστή δράση σε συνεργασία με τον ΟΗΕ για την προαγωγή και την ενθάρρυνση του παγκοσμίου σεβασμού και την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών για όλους χωρίς διακρίσεις φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας
- η οικουμενική διακήρυξη ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα διακηρύσσουν: τις αρχές της απαγόρευσης διακρίσεων, της ισότητας ενόπιων του νόμου και το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης , συνείδησης , θρησκείας και κοσμοθεωρίας

Προϊμιο (2)

- ο μη σεβασμός και η παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών και ειδικότερα όλων των παραπάνω έχουν φέρει έμμεσα ή άμεσα πολέμους και μεγάλες συμφορές στο ανθρώπινο γένος, ειδικά όπου χρησιμεύουν ως μέσο ξένης παρέμβασης στις εσωτερικές υποθέσεις άλλων κρατών, και ισοδυναμούν με αυξανόμενο μίσος μεταξύ λαών και εθνών
- η θρησκεία ή η κοσμοθεωρία για οποιονδήποτε που ομολογεί τη μία ή την άλλη είναι θεμελιώδες στοιχείο για την αντίληψή του για τη ζωή και η ελευθερία αυτών των δύο θα πρέπει να γίνεται σεβαστή και να είναι εγγυημένη πλήρως
- είναι ουσιώδες να προαχθεί η κατανόηση, η ανοχή και ο σεβασμός σε ζητήματα που αφορούν την ελευθερία θρησκείας και κοσμοθεωρίας και να διασφαλιστεί ότι η χρήση θρησκείας ή κοσμοθεωρίας για σκοπούς ασυμβίβαστους με το χάρτη του ΟΗΕ ή άλλες σχετικές πράξεις του ΟΗΕ και τους σκοπούς και τις αρχές της παρούσας διακήρυξης είναι απαράδεκτη

Προοίμιο (3)

- πεπεισμένη ότι η ελευθερία θρησκείας ή κοσμοθεωρίας θα έπρεπε να συμβάλλει στην επίτευξη των σκοπών της παγκόσμιας ειρήνης, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της φιλίας μεταξύ των λαών και στην απάλειψη των ιδεολογιών ή πρακτικών της αποικιοκρατίας και των φυλετικών διακρίσεων.
- παρατηρώντας την υιοθέτηση διαφόρων?? και την έναρξη ισχύος μερικών συμβάσεων υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών και των εξειδικευμένων υπηρεσιών για την απάλειψη μορφών διακρίσεων
- ανησυχώντας από εκδηλώσεις μισαλλοδοξίας και από την ύπαρξη διακρίσεων σε ζητήματα θρησκείας ή κοσμοθεωρίας που υπάρχουν ακόμη εμφανώς σε μερικές περιοχές του κόσμου
- αποφασισμένη να υιοθετήσει όλα τα αναγκαία μέτρα για την απάλειψη της εν λόγω μισαλλοδοξίας σε όλες τις μορφές και εκδηλώσεις και να παλέψει και να καταπολεμήσει τις διακρίσεις λόγω θρησκείας ή κοσμοθεωρίας

Διακηρύσσει αυτή τη διακήρυξη για την απάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων που βασίζονται στη θρησκεία ή την κοσμοθεωρία.

Άρθρο 1

Παράγραφοι

1. Καθένας έχει το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης, θρησκείας, που περιλαμβάνει την ελευθερία θρησκείας ή κοσμοθεωρίας, είτε ατομικά είτε από κοινού με άλλους, δημόσια ή ιδιωτικά, να εκδηλώνει θρησκεία ή κοσμοθεωρία στη λατρεία, την τήρηση θρησκευτικών εθίμων ή πράξεων, την πρακτική και τη διδασκαλία.
2. Κανένας δεν υπόκειται σε καταναγκασμό που θα μπορούσε να προσβάλλει την ελευθερία θρησκείας ή κοσμοθεωρίας της επιλογής του.
3. Η ελευθερία εκδήλωσης θρησκείας ή κοσμοθεωρίας υπόκειται σε περιορισμό μόνο από το νόμο αν είναι αναγκαίο για την τήρηση δημόσιας τάξης και ασφάλειας, υγείας, ηθικής ή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.

Σχολιασμός άρθρου 1

- Στην παράγραφο 1 περιλαμβάνεται το ουσιαστικό δικαίωμα στη θρησκευτική ελευθερία.
- Η παράγραφος 2 αφορά στην απαγόρευση καταναγκασμού και στο δικαίωμα διατήρησης ή αλλαγής θρησκείας.
- Στην παράγραφο 3 αναφέρονται οι περιορισμοί στην ελευθερία εκδήλωσης θρησκείας ή κοσμοθεωρίας.

Σχολιασμός άρθρου 1 (2)

- Η θρησκευτική ελευθερία σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα περιλαμβάνει δύο υποομάδες δικαιωμάτων :
 1. ελευθερία θρησκευτικής ή μη συνείδησης
 2. ελευθερία εκδήλωσης θρησκείας ή κοσμοθεωρίας
- Η ελευθερία διατήρησης ή αλλαγής θρησκείας ή κοσμοθεωρίας περιλαμβάνονται στην πρώτη υποομάδα δικαιωμάτων.
- Προβλέπονται ενδεικτικά τέσσερις μορφές εκδήλωσης θρησκείας που αναφέρονται παραπάνω στην παράγραφο 2.

Σχολιασμός άρθρου 1 (3)

- Οι περιορισμοί αφορούν μόνο στη δεύτερη υποομάδα (στους τρόπους εκδήλωσης)
- Πότε είναι νόμιμη η επιβολή περιορισμών από τα κράτη και πότε είναι παράνομη (οπότε συνιστά παραβίαση της ελευθερίας εκδήλωσης θρησκείας ή κοσμοθεωρίας);
 1. Θα πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο: ουσιαστικό ή τυπικό (βουλή, κανονιστικές πράξεις κτλ)
 2. Τα κρατικά περιοριστικά μέτρα όποιας εκ των τριών εξουσιών θα πρέπει να αποσκοπούν στην προστασία κάποιων από τους εξαντλητικά αναφερόμενους σκοπούς δημοσίου συμφέροντος.
 3. Η αναγκαιότητα λήψης μέτρων για την προστασία θα πρέπει να ακολουθεί την αρχή της αναλογικότητας : τα μέτρα θα πρέπει να είναι αναγκαία για την προστασία των παραπάνω λόγων, δηλαδή να μην λαμβάνονται ως πρόφαση και να μην προκαλούνται διακρίσεις κατά τη λήψη αυτών.

Βιβλιογραφία

1. Διακήρυξη της ΓΣ του ΟΗΕ του 1981 για την απάλειψη όλων των μορφών μισαλλοδοξίας και διακρίσεων που βασίζονται στη θρησκεία ή κοσμοθεωρία

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γιώργος Μαριάς
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2016

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

